

Kunnian Taakka – maahanmuuttajanaisiin ja -tyttöihin kohdistuva väkivalta Pohjoismaissa

**Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, Espoo,
Torstaina 29. syyskuuta 2011 kello 09.00 - 16.30**

Kunnian taakka -seminaarin avauspuhe

Kansliapäällikkö Ritva Viljanen, sisäasiainministeriö

Väkivalta on aina kunniantonta. Mitään hyväksyttävää syytä siihen ei ole. Yksikin lyönti on liikaa eikä monikulttuurisuus Suomessa saa tarkoittaa väkivallan hyväksymistä missään muodossa. Mihinkään kulttuuriin eivät Suomessa saa kuulua lyönnit.

Suomessa kunniamurhia ei ole poliisin tiedossa. Nuorten maahanmuuttajataustaisten tyttöjen kuolemat, itsemurhat on tutkittu tarkoin, jotta voidaan sulkea pois kunniamurhan mahdollisuus. On kuitenkin kansalaisjärjestöjä, jotka ovat kiistäneet tämän väitteen. Sen sijaan tiedetään, että perheen kunnia, miehen kunnia on ollut väkivallan motiivina. Tiedetään, että tyttöjä pakotetaan avioliittoon, tyttöjen sukuelimiä silvotaan ja todennäköisesti joidenkin pahoinpitelyjen takana on perheen kunniaan liittyvät motiivit. Myös homoseksuaaliset henkilöt voivat joutua kunniaväkivallan kohteeksi.

Maahanmuuttajien määrä on ollut Suomessa varsin pieni, mutta maahanmuuttajaväestön määrä on merkittävässä kasvussa. Nopeasti muuttuva ja monimuotoistuva yhteiskunta haastaa perinteisen ajattelumme ja vaatii meiltä uusien ilmiöiden tunnistamista. Kunniaan liittyvää väkivaltaa ei Suomessa erikseen tilastoida, joten emme tiedä ilmiön suuruutta. Kuitenkin tiedetään, että turvakodeissa joka kolmas asukas on maahanmuuttajanainen. Kunniaan liittyvää väkivaltaa on vaikea tunnistaa, sillä sen kohteena olevat, yleensä nuoret tytöt eivät tunne oikeuksiaan, eivät aina osaa maan kieltä eivätkä tunne apumahdollisuuksiaan.

Miten pelko poistuu. Miten nainen voi jatkaa elämäänsä ilman pelkoa. Esimerkiksi pitkään piilotettu nainen, joka on elänyt vahvasti yhteisöllisessä kulttuurissa ja joka joutuu jatkamaan elämäänsä yksin, on suurissa vaikeuksissa. Toivon, että voisimme vahvistaa kansalaisjärjestöjämme ja tarjota niiden kautta tukea ja apua näissä tilanteissa.

Maahanmuuttajien kotouttamiseen tulee kuulua suomalaisen laillisuus- ja oikeudenmukaisuusajattelun oppiminen. Maahanmuuttajat tulevat Suomeen myös sellaisista maista, joissa laillisuusajattelu poikkeaa suomalaisesta. Tällöin on tärkeää, että kotouttaminen sisältää myös suomalaisten arvojen opetuksen ja suomalaisen oikeuskäsityksen omaksumisen. Suomalaisen yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että esimerkiksi naisten ja miesten tasa-arvosta tullaan tietoiseksi ja tasa-arvo arvona omaksutaan. Ihmisoikeuksien vastaista ajattelua ja toimintaa emme voi hyväksyä.

Suomessa on edelleen paljon perheväkivaltaa. Keskimäärin joka kolmas viikko kuolee nainen perheväkivallan uhrina. Perheväkivalta ei erottele sosiaalisesti tekijäänsä, mutta selvästikin periytyy. Kun isä on lyönyt äitiä, poika lyö puolisoa ja väkivallan kehä jatkuu. Perheväkivallan taustalla ovat hieman

samantyyppiset tekijät kuin kunniaväkivallassa, kysymys on ennen kaikkea perheen sisäisistä valtasuhteista. Kun sanat eivät riitä alistamaan, puhutaan nyrkeillä. Perheväkivallassa tekijä on yleensä puoliso, kun taas kunniaväkivallassa naista uhkaa suku. Hallitus on sisäisen turvallisuuden ohjelmissa ja myös juuri käynnistyvässä kolmannessa ohjelmassa vahvasti puuttumassa väkivaltaan. Myös naisiin kohdistuvasta väkivallasta on annettu erillinen toimintaohjelma. Hyvä uudistus oli se, että nyt myös lievä perheväkivalta on virallisen syytteen alainen teko, ja näin yhteiskunta antaa erityisen viranomaissuojan uhrille.

Myös suomalaisessa yhteiskunnassa on väkivaltaan altistavia tekijöitä kuten työttömyyttä, mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä eikä näitä tule aliarvioida taikka luoda liian yksipuolista kuvaa muista kulttuureista taikka suomalaisesta kulttuurista. Kunniaväkivalta on osa naisten kokemaa väkivaltaa ja naisten kohtaamaa väkivaltaa on kaikissa kulttuureissa.

Vastaavasti meidän tulee miettiä keinoja ehkäistä kunniaväkivaltaa. Kun uhria voivat uhata monet hänen lähellään olevat henkilöt, on keskityttävä uhrin suojeluun ja tunnistettava häneen kohdistuva uhka. Poliisille kunniaan liittyvä väkivalta on vaativa asia, sillä uhrin suojelemiseksi tarvitaan usein pitkäaikaista suojelua. Poliisin toiminta sen sijaan perustuu ennen kaikkea akuutin tilanteen hoitamiseen. Suomalaisen yhteiskunnan ollessa melko pieni, uhrin suojeleminen, salaisten turvakotien toiminta muodostaa erityisen haasteen. Vaikeimmissa tilanteissa väkivallan vaarassa eivät ole vain uhrin, vaan myös auttajat. Lisäksi tulisi tutkia, miten lainsäädännön keinoin voimme suojata uhria.

Sisäasiainministeriö valmisteli poliiseille koulutusohjelman kunniaväkivallan tunnistamiseksi. Lisäksi olisi tärkeää, että kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemisestä, naisten oikeuksista ja tukimahdollisuuksista annettaisiin paljon tietoa. Tietoa tulisi jakaa erityisesti sellaisissa paikoissa, joissa naiset asioivat yksin kuten neuvolat, kaupat ja kampaamot.

Hyvä kotoutuminen ja Suomeen muuttavien aktivoiminen osaksi suomalaista yhteiskuntaa ovat ehkä kuitenkin paras tae kunniaväkivallan vähentämiseksi. Eristäytyminen, henkilöiden leimaaminen luo ulkopuolisuutta, jossa kunnian tulla ainoa oljenkorsi ja perheen tuhoava taakka. Eristäytyneessä tilanteessa vanhat perinteet korostuvat. Mutta hyvin kotoutuneet maahanmuuttajaperheet sen sijaan hyväksyvät lastensa suomalaistumisen.

Tärkeä arvo Suomessa on syrjimättömyys. Se nousee arjen kokemuksista, niiden monien syrjäytyneiden maahanmuuttajanuorten, naisten ja miesten konkreettisista kokemuksista suomalaisessa yhteiskunnassa. Se on osa ihmiskunnan yhteistä perintöä. Ihmisoikeuksien julistus toteaa, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.